

ILMASTONMUUTOS JA KONFLIKTIT

MYYTINMURTAJAISET

Ilmastonmuutosta koskevassa keskustelussa liikkuu paljon sitkeitä “myyttejä” ja epämääräisiä väitteitä. Sama koskee keskustelua ilmastonmuutoksen suhteesta konflikteihin. On tärkeää, että yhteinen keskustelu ja valitut toimenpiteet perustuisivat väärinkäsityksien tai yksinkertaistuksien sijaan tutkitulle tiedolle.

MISTÄ HARJOITUKSESSA ON KYSE

- Kesto: 15–30 min
- Käydään läpi julkisessa keskustelussa usein vastaan tulevia väittämiä, pohditaan omaa suhdetta niihin ja tarkastetaan faktat yhdessä.

HARJOITUKSEN TAVOITTEET

Harjoituksen tavoitteena on rohkaista kyseenalaistamaan usein kuultuja väittämiä, oikaista väärinkäsityksiä tutkitun tiedon nojalla ja herättää mielenkiinto kriittiseen lukutapaan sekä ilmiöiden monipuoliseen tarkasteluun.

HARJOITUKSEN KULKU:

Ohessa on valmiita väittämiä eli “myyttejä murrettavaksi tai vahvistettavaksi”. Vaihtoehtoisesti voitte koota niitä aluksi keskustellen, esim. pohtimalla:

- Mitä väittämiä tulee ensimmäisenä mieleen, kun pohdimme yhdistelmää “ilmastonmuutos ja konfliktit”?
- Millaisia väittämiä olette kuulleet liittyen yhdistelmään?
- Mitä tyypillisiä väärinkäsityksiä aiheeseen voi liittyä?

Muutamia erilaisia tapoja väittämien läpikäymiseen:

A. Jokaisen väittämän kohdalla voitte ryhmän kesken käsiäänestää, onko väittäjä oikein, väärin vai ns. monimutkaista. Jokaisen kohdalla voidaan myös kuunnella viitanneilta muutama perustelu eri mielipiteille ennen kuin tarkastetaan asia yhdessä.

B. Leikkaa väittämät erillisiksi liuskoiksi ja jaa ne pienryhmille. Anna kerralla esim. kaksi minuuttia aikaa keskustella väittämästä, kunnes ryhmät kierrättävät väitteensä eteenpäin ja saavat uuden. Toistakaa niin monta kertaa, että kaikki ehtivät käsitellä jokaisen väittämän. Käykää sitten yhdessä läpi vastaukset väittämiä koskien.

VÄITTÄMÄT

Liikennevalojen merkitys: Punainen = väärin, vihreä = oikein, keltainen = monimutkaista

Ilmastonmuutos aiheuttaa konflikteja.

Liikennevalo: keltainen

Ilmastonmuutoksen ja konfliktien suhteesta tarvitaan lisää monialaista tutkimustietoa. Nykytiedon valossa voidaan kuitenkin sanoa, että ilmastonmuutos lisää konfliktiriskiä tilanteissa, jossa on muitakin siihen altistavia tekijöitä. Se ei siis yksinään aiheuta konfliktia. Ilmastonmuutos voi myös kiihdyttää ja monimutkaistaa olemassa olevaa konfliktia tehden siitä vaikeamman ratkaista. Ilmastonmuutos vaikuttaa konflikteihin eri tavoin erilaisilla alueilla ja erilaisissa yhteisöissä.

Ilmastonmuutoksen myötä tänne tulee sankoin joukoin pakolaisia.

Liikennevalo: punainen

Ympäristöpakolaisuus on monimutkainen ilmiö, minkä vuoksi on varottava yksinkertaisia johtopäätöksiä syistä ja seurauksista. Muun muassa elinympäristön muuttuminen, sään ääri-ilmiöt, hallinnon heikko sopeutuminen ilmastonmuutokseen ja näiden tekijöiden mahdollisesti kiihdyttämät konfliktit ajavat ihmisiä liikkeelle.

Esimerkiksi maailmanpankin arvion mukaan ilmastonmuutos saa 140 miljoonaa ihmistä lähtemään kodeistaan vuoteen 2050 mennessä, mutta suurin osa ilmastopakolaisista muuttaa valtioiden sisällä tai lähialueille. Humanitaarisen avun tarve pakolaisleireillä kasvaa. On myös näyttöä siitä, että ilmastonmuutos kiihdyttää kaupungistumista.

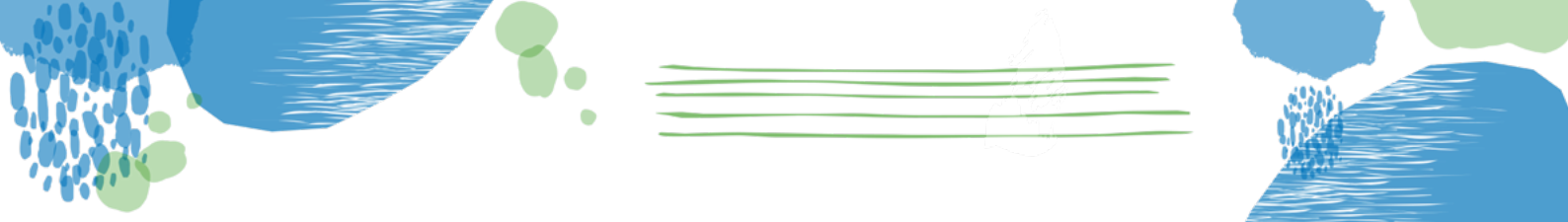
Ilmastonmuutokseen liittyvät konfliktit eivät kosketa meitä

Liikennevalo: punainen

Mitkä ja missä oikeastaan ovatkaan ne konfliktit, jotka liittyvät ilmastonmuutokseen?

On totta, että aseelliset konfliktit, joihin ilmastonmuutos tavalla tai toisella liittyy, ovat muissa maissa kuin Suomessa. Konfliktit maailmalla kuitenkin vaikuttavat Eurooppaan ja Suomeen. Alueelliset jännitteet kauempanakin voivat vaikuttaa Suomen lähialueiden turvallisuustilanteeseen. Toisaalta suomalaista rauhanvälitysosaamista hyödynnetään eri puolilla maailmaa paikallisten aseellisten konfliktien ratkaisussa ja niiden ehkäisemisessä.

Me olemme myös osallisia siinä laajemmassa mielessä, että ilmastonmuutoksesta kärsivät eniten ne maat, jotka tuottavat vähiten ilmaston lämpenemistä kiihdyttäviä päästöjä. Samaa aikaan oikeat vastuulliset vauriissa teollisuusmaissa, kuten täällä, pääsevät ilmastonmuutoksen vaikutuksista vähimmällä. Tämän globaalin epäoikeudenmukaisuuden, "konfliktin" ratkaisussa meillä on merkittävä rooli sitä kautta, miten toimimme ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja oman ilmastovelkamme maksamiseksi.

Ilmastonmuutokseen liittyy myös ilmeinen konflikti sukupolvien välillä: usein nuorempien mielestä ongelman aiheuttaneet sukupolvet eivät tee lähimainkaan riittävästi ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi, vaikka valta koskien suuria ratkaisuja on heillä. Keväällä 2019 nuorten ilmastolakkojen myötä voitiin huomata, että nuorten nostaessa omilla ehdoillaan esiin heitä itseään koskevat uhat, pelot ja toiveet näihin vastaavista toimenpiteistä, vanhemmat sukupolvet nousevatkin monesti vastarintaan.

On vielä ainakin yksi näkökulma liittyen konfliktien ennaltaehkäisyyn. Kun Suomessa, ja muualla vauriissa maissa, ryhdytään mittavampiin toimiin ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja toisaalta siihen sopeutumiseksi, on pidettävä huolta siitä, että sosiaalinen oikeudenmukaisuus toteutuu. Jos toimenpiteet saavat jonkin ryhmän kokemaan epäoikeudenmukaisuutta, kylvetään helposti konfliktin siemen.

Ei yhden ihmisen valinnoilla tai teoilla ole merkitystä ilmastonmuutoksen hillitsemisessä.
Liikennevalo: punainen

On selvää, että ilmastokriisin ratkaisemiseksi tarvitaan välttämättä yhteiskunnallisia toimia ja poliittisia päätöksiä, jopa systeeminen muutos. Se ei kuitenkaan tee tyhjäksi yksilöiden vaikutusmahdollisuuksia.

Professori Turo-Kimmo Lehtonen tekee blogissaan mielenkiintoisen ajatusleikin: mietitään vaikkapa Applen puhelimen myyntilukuja. Eivätkö niidenkin taustalla ole lukemattomat yksilölliset ostopäätökset? Miksi meidän on vaikeampi kuvitella yksilöllisistä ympäristöteoista muodostuvaa massamenestystä?

Lue koko kirjoitus täältä: <https://alusta.uta.fi/2019/03/11/ilmastonmuutos-ja-kolme-ajatusvirhetta/>

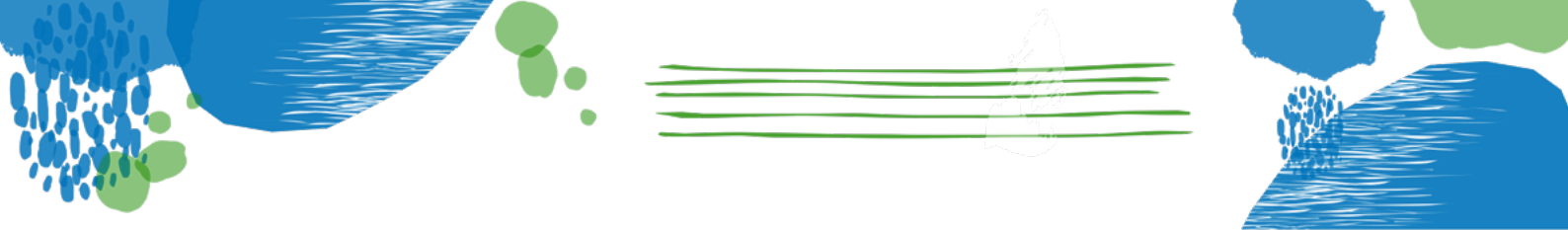
Yksilövalintoja pohdittaessa on hyvä myös tarkastella eri maiden asukkaiden keskimääräisiä hiilijalanjälkiä. Keskivertosuomalaisen päästöt ovat lähes kuusinkertaiset verrattuna vaikkapa keskivertointialaiseen. Yksittäisillä valinnoilla on väliä erityisesti maissa, joissa keskimääräinen hiilijalanjälki on maailman suurimpia.

BIOS-tutkimusyksikön tutkija Karoliina Lummaa puolestaan korostaa sitä, millainen voimavara omien arvojen mukainen elämä on yksilölle ja yhteisölle: “On hyvä kuitenkin tunnistaa tekoihin ja valintoihin tietoisesti liitetyt merkitykset ja merkityksellisyyden kokemukset: kestävämmät valinnat voivat tuntua tärkeiltä, tulevien sukupolvien tai elonkehän kannalta hyödyllisiltä ja oikeilta ja siten hyviltä. Jaettuina tällaiset merkitykset ja kokemukset myös lujittavat yhteisöä.”

Lue koko kirjoitus täältä: <https://bios.fi/tekojen-ja-valintojen-merkityksista/>

Sillä ei ole mitään väliä, mitä me täällä teemme ilmastonmuutoksen suhteen, koska Suomi on niin pieni maa.

Liikennevalo: punainen

Usein tällaisen väitteen esittäjä saattaa rinnastaa Suomen Kiinaan tai Intiaan. On kuitenkin hölmöä verrata toisiinsa 5,5 miljoonan asukkaan Suomea ja vaikkapa yli miljardin asukkaan Intiaa. Toisaalta yhden suomalaisen päästöt ovat moninkertaiset intialaiseen verrattuna. Enemmän tulisi verrata toisiinsa EU:ta ja Intiaa. Asumme alueella (EU), joka tuottaa kymmenesosan maailman päästöistä. On myös hyvä muistaa, että esimerkiksi Kiinassa tuotetaan paljon sellaisia kulutushyödykkeitä, jotka päätyvät muualle maailmaan, kuten edullisten nettikauppojen kautta tänne Suomeen. Näiden hyödykkeiden päästöt ovat kiinalaisten kontolla, kun oikeasti ne ovat osa muun muassa meidän aiheuttamaamme kuormitusta. Valtava osa käyttämistämme tavaroista, laitteista, ruuasta ja vaatteista onkin tuotettu muualla kuin Suomessa.

Jos jaamme maapallon riittävän pieniin alueisiin, niistä jokainen voisi julistautua ilmastonmuutoksen hillitsemisen kannalta merkityksettömäksi, mutta katoaisiko ongelma? Globaalin haasteen edessä tarvitsemme näkemystä yhteisestä missiosta ja kaikkien sitoutumista siihen.

Nuoret eivät voi vaikuttaa ilmastopolitiikkaan

Liikennevalo: *punainen*

Usein toistuu käsitys siitä, että nuoret eivät voi vaikuttaa päätöksentekoon, koska he eivät ole vielä äänestysikäisiä. On totta, että valtaa eniten käyttävät ovat vanhempia ihmisiä, mutta on olemassa monia tapoja, joilla nuoret voivat vaikuttaa yhteiskunnalliseen ilmapiiriin ja päätöksentekoon. He voivat toimia esimerkiksi nuorisovaltuustojen, osallistuvan budjetoinnin tai kansalaisjärjestöjen kautta sekä esimerkiksi ottamalla kantaa taiteen keinoin tai järjestämällä tapahtuman. Lisää erilaisia vaikuttamiskeinoja on listattu tämän paketin **Miten voin vaikuttaa?** -harjoituksessa.

Voimaton olo aikamme suurimman haasteen edessä saa helposti kenet tahansa tuntemaan olonsa pieneksi. Meillä on kuitenkin paljon rohkaisevia esimerkkejä siitä, miten paljon yksikin ns. tavallinen ihminen voi saada aikaan. Esimerkiksi ruotsalainen nuori Greta Thunberg aloitti ilmastovaikuttamisensa lakkoilemalla ja lopulta inspiroi tuhansia ihmisiä mukaan ilmastonmuutoksen vastaiseen taisteluun. Häntä on sittemmin kutsuttu puhumaan korkeissa asemissa olevien päättäjien eteen.

On kuitenkin hyvä muistaa, ettei vastuu ilmastokriisin ratkaisemisesta ole nuorten, vaan aikuisten.

Vinkki: Tämän tehtävän taustaksi opettajan voi olla hyvä vilkaista myös tätä Ahtisaari-päivien Suomi vs. konfliktimaat osion **Myytinmurtajat**-harjoitusta: <http://ahtisaaripaiva.fi/wp-content/uploads/2016/11/Myytit.pdf>

LINKKEJÄ JA LISÄLUKEMISTA:

Näkökulma: Miksi pienentäisin päästöjäni, kun kiinalaiset ja intialaiset saastuttavat kuitenkin? (YLE 1.2.2017)

<https://yle.fi/uutiset/3-9435708>

Mikä ihmeen ilmastolakko? (Munstadi.fi 14.3.2019)

<http://nuortenymparistotila.munstadi.fi/2019/03/14/mika-ihmeen-ilmastolakko/>

Ilmastovouhotus, toinen näkökulma: Pitääkö intialaisten vähentää päästöjään, jotta 20 kertaa heitä rikkaammat suomalaiset voivat jatkaa elämäänsä niin kuin ennenkin? (LeaseGreen Energiatehokkus-blogi, 12.10.2018)

https://leasegreen.fi/aineisto/blogit_ilmastovouhotus/

Kannattaako Suomen edes yrittää pysäyttää ilmastonmuutos, kun Kiina ja Intia saastuttavat monin verroin enemmän? (Fingo, 7.1.2019) <https://www.fingo.fi/ajankohtaista/blogit/kannattaako-suomen-edes-yrittaa-pysayttaa-ilmastonmuutos>

Open ilmasto-opas (Maj ja Tor Nesslingin säätio)

<https://openilmasto-opas.fi/>